

hjälpredan

hur du gör ägg ljetempera av färg i påse, hur du målar för ett lyckat resultat samt hur du underhåller färgytan

åtgång

En färg i påse som ger ca 1 liter färdig färg täcker i genomsnitt:

10 m² grundfärg i påse

10 m² med andra och tredje färglagret tillsammans (15 m² med det andra och 25 m² med det tredje färglagret).

underlag

Med färg i påse kan du måla på alla typer av underlag, t.ex. trä, papp, tapet, tyg, puts, lerputs, betong etc.

Tvätta av smutsiga underlag. Använd såpa och ammoniak om ytan är mycket smutsig (ca 2 cl ammoniak och 2 cl såpa till 10 liter vatten). Även nytt trä är smutsigt av damm m.m. Där kan det räcka med en skvätt ammoniak i vattnet.

Undvik spackel, lim, kvistlack och andra avancerade kemiska produkter så långt som möjligt då de kan fördröja eller i värsta fall förhindra oxidationen ("torkningen") av äggoljetemperan. Är ytan mycket ojämn kan du blanda i 200 g kiselgur (från Av jord) i grundfärgen för att fylla ut ojämnheter bättre. Slipa ytan efter att grundfärgen har oxiderat.

Även nymålade akryllatexfärg (s.k. vattenbaserad färg) och lack i samma rum kan påverka äggoljetemperans oxidation negativt. Vänta helst minst fyra veckor efter nymålning av akryllatex eller lack. Och måla inte med akryllatex/lack efter att du målat med äggoljetempera, eller vänta åtminstone minst en vecka efter sista strykningen av äggoljetempera.

trä

Måla direkt på nytt trä 5-10 minuter efter tvätten. Då är ytan lagom fuktig och färgen absorberas bättre.

Är träet du ska måla på redan målat och färgen är dålig ska du först skrapa bort så mycket du vill och orkar ta bort, men åtminstone det som sitter löst. Använd skyddskläder, ögon- och andningsskydd och duscha efteråt då färgresterna kan innehålla tungmetaller och andra farliga ämnen. Lämna in färgskrapet till en miljöstation.

Låt färgen oxidera några extra dagar

efter den första strykningen och slipa sedan med ett fint slippapper för att få bort ojämnheter.

andra underlag

Tyg: Spraya tyget med vatten och vänta 5-10 minuter med att måla.

Putts: Vänta med att måla på cement-/kalkputs och betong tills pH-värdet sjunkit till under 9.

Lerputs: Måla gärna när lerputsen är ett par dagar gammal och fortfarande fuktig.

ingredienser

1 st färg i påse

5 dl vatten

rå kallpressad linolja (se färg i påse)

ägg (se färg i påse)

Läs instruktionerna nedan!

blanda

Du kan blanda äggoljetempera med färg i påse i köket med köksredskapen, bara du diskar direkt, så att inte färgen fastnar. Mixerstav ger det bästa resultatet, men det går även bra med vanlig handvisp. En köksvåg med gramkänslighet gör det smidigt att väga upp.

Tänk på att äggoljetempera är en färskvara som du helst ska måla upp samma dag som den blandas. Förvara eventuell överbliven färg i en burk med lock i kylskåp och måla upp den dagen därpå. Måla aldrig om du känner minsta dålig lukt!

Pigmentpastan står sig längre (upp till 12 månader) om burken är ren och tät, så länge du inte har blandat den med äggoljan. Äggolja står sig ca en vecka i kylskåp i en ren burk med lock.

1. Gör en pigmentpasta

Häll i 5 dl vatten i en mixervänlig hink/burk med tättslutande lock. Häll i hela innehållet i färg i påse i vattnet och rör om. Låt stå med tättslutande lock från en timme till ett dygn. Ett dygn ger bäst konsistens och jämnare resultat. Detta är pigmentpasta.

lathund – blanda

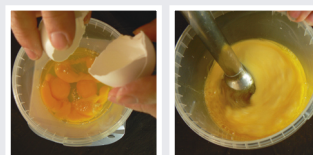
1. Gör pigmentpasta

Häll i färg i påse i vattnet. Låt stå.

2. Gör äggolja

Mixa lika delar ägg som linolja.

3. Gör äggoljetempera

Mixa pigmentpastan. Väg upp äggoljemängden. Mixa pigmentpastan med äggoljan.

Läs utförligare instruktioner här bredvid!

2. Gör en äggolja

Ta fram ett mixervänligt kärl, ställ det på vågen och nollställ. Gör äggoljan av lika delar ägg som linolja. Knäck först så många ägg som behövs för den mängd gram eller närmast över som står angivet på färg i påse. Använd hela innehållet i ekologiska ägg.

Väg sen upp lika mycket linolja som ägg. Det får skilja ca 1-5 gram mellan mängden ägg och linolja. Mixa i ca 1-2 minuter till en fyllig äggolja.

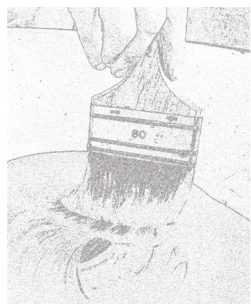
3. Gör en ägg ljetempera

Mixa först pigmentpastan med mixerstav. Häll i så mycket äggolja det ska vara i pigmentpastan och mixa samman till en jämn färg. Nu är färgen färdig att måla upp!

Fortsättning på nästa sida!

måla

Grundmåla först grundfärg i påse. Sedan målar du två lager med den nyans du valt. Det är bara i enstaka fall som du inte grundmålar, t.ex. om du vill lasera trä, måla utomhus eller måla om en äggoljetemperamålad vägg.

För mer färg i penseln, mindre dropp och jämnare resultat, för du penseln i en cirkel som när du ritat en cirkel med en penna.

Måla med lätt hand. Lägg på färgen, stryk ut med tre-fyra drag och gå vidare. Stryk ut så länge färgen flödar från penseln och hämta sen mer färg. Lägg på nästa omgång en bit ifrån den redan målade ytan som du möter med lätt hand på penseln. Då syns inte skarvarna. Det är viktigt att inte måla på samma ställe för länge och inte gå tillbaka med penseln till en redan målad yta!

Känns det trögt när du målar ska du späda med mer vatten. Prova först med 1 dl vatten till en sats färg i påse. Späd sedan med mer vatten om det behövs. Det är viktigt att späda hela färgen/alla satser lika mycket, annars kan det bli olika nyanser. Optimal temperatur att måla i är ca 10-25° C. Om det är varmare kan du behöva tillsätta mer vatten, då det hinner dunsta så mycket medan du målar.

Om det ser konstigt ut rättas det oftast till med de kommande lagren. Om du ändå vill rätta till, doppa då den urmålade penseln i lite vatten och stryk ut den redan målade färgen.

oxidation

Oxidation är en kemisk process som torkar och härdar färgen. Oxidationsprocessen delas in i tre faser. Efter den första fasen som tar några minuter, har vattnet dunstat, färgen är kladdfri och något mörkare än vid påstrykningen och färgytan kritar fortfarande. Efter den andra fasen upphör kritningen. Den tar ca 1-6 dagar vid normala oxidationsförhållanden, beroende på vilka pigment färgen innehåller. Den tredje fasen av oxidationen gör färgen starkare och hårdare och tar ca 1-4 månader.

För att färgen ska oxidera så snabbt som möjligt måste det vara god ventil-

ation, mellan 15-25° C, ljus och inte för fuktigt. Sörj för ännu bättre oxidationsförhållanden om det efter 2-3 dagar luktar mycket linolja eller om färgytan kritar av sig mycket efter 3-6 dagar. Vid för dåliga oxidationsförhållanden kan oxidationen upphöra helt och färglagret därmed bli förstört.

Låt grundfärgen oxidera i ca 1/2-1 dag och andra lagret i ca 1-4 dagar före tredje lagret. Det går att måla bara några timmar efter senaste strykningen, men ju kortare tid emellan desto mer målningsvana krävs och mer färg går åt.

polera för tåligare yta

För att få en blankare och mer slittålig yta kan du polera upp ytan med vår polerborste när färgytan har oxiderat. En rotfruktsborste eller klädborste kan också fungera.

utomhusmålning

När du ska måla utomhus kan du välja att måla med en äggoljetempera med tjära i för att skydda mot röta. Följ receptet men byt ut linoljan mot tjärolja från Av jord. Det är en blandning av rå kallpressad linolja och fin dalbränd trätjära.

tvätta penseln

Rengöringen av redskap ska ske direkt efter målningen så att inte färgen torkar in. Gör rent penseln med olivoljetvål som gör att penselns naturborst behåller sin spänst. Var noggrann! Andra redskap kan diskas rent med diskmedel.

den färdiga ytan

En riktigt utförd målning inomhus håller i hundratals år. Med tiden blir färgen glansig som siden och mer transparent.

Trots att jordpigmenten skyddar bindemedlet i färgen sker en långsam nedbrytning av färgen utomhus. När färgen efter ett antal år (ca 5-25 år) mattats av, är det dags att tvätta rent

och måla på ett nytt färglager.

En äggoljetempera som är blandad och målad med material och efter instruktioner från Av jord flagar eller spricker inte.

fläckar

En opolerad målad färgyta på t.ex. en lumpappsvägg kan fläckas på samma sätt som en tapet. Små streck och fläckar kan du i vissa fall få bort med suddgummi eller genom att slipa lätt med ett fint slippapper. Annars tvättar du försiktigt rent fläckar med en blöt svamp med lite diskmedel. När du tvättar med svampen kan det hända att du samtidigt polerar ytan något. Tvätta därför också lite runtom fläcken så att en eventuell högre glans inte blir så tydlig. En polerad äggoljetempera är lättare att torka av.

svårare skador

Det är svårt att bättra en skada på en målad yta som målades för några år sedan eftersom jordpigmentens kulörer förändras lite med tiden då ett pigment aldrig bryts på exakt samma ställe i pigmentbrottet. Om du vill vara säkrare på att kunna bättra en målad yta ska du när du köper färgen köpa en extra påse så att du vet att du får exakt samma kulör.

Svårare skador på färgytan kan slipas ned så att repan eller hacket försvinner. Måla sedan om med exakt samma recept och pigment som ytan är målad med.

Tänk på att kulören på färgen ändras vid oxidationen, så även om det ser fel ut när du målar, rättar det oftast till sig efter att färgen oxiderat. Ta en svamp och sudd ut mot kanterna. Om skadan gått så djupt att du måste slipa bort grundfärgen också, måste du grundmåla fläcken först. Om skadan är stor, är det bättre att måla om hela ytan.

frågor

Tveka inte att höra av dig till din färg i påse-handlare eller oss på Av jord om du undrar över något! På avjord.se finns kontaktuppgifter.

av jord.
naturens egna färger

Färgytan kan se flammig ut under oxidationen men jämnar ut sig när färgen oxiderat färdigt